

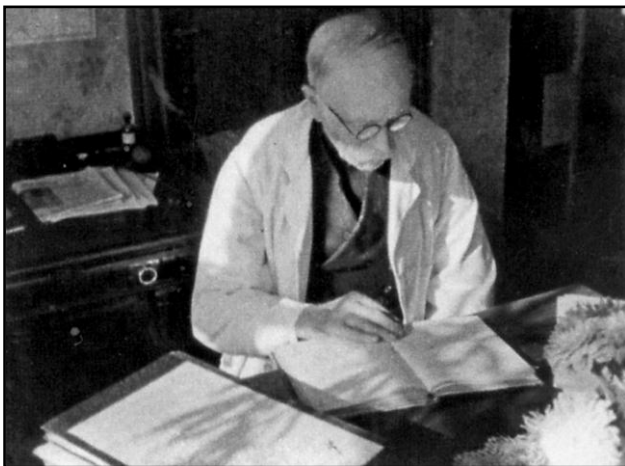
Kristian Grøntved

Jørgen Brogaard

Set i sammenhæng med navne som Hans Gram, de to herrer Thomas og N. P. Madsen-Mygdal, Niels Dahl og Simon Petersen, alle med rod i Bjergby-Mygdal, og alle kendt i vide kredse i Danmark, så lyder navnet Kristian Grøntved måske en anelse beskedent. Men i virkeligheden er han vel, sammen med sin søn Holger Grøntved og N. P. Madsen-Mygdal, den person der har betydet mest for den udvikling der har præget vore to sogne i nyere tid. Går vi længere tilbage i tiden, så må herremændene på Odden naturligvis også nævnes i denne sammenhæng

Kristian Grøntved, der var født på slægtsgården i Grøntved d. 17/9 1864, var en usædvanlig personlighed og en fuldgyldig repræsentant for det patriarkalske livssyn, der på den tid stadig var stærkt fremherskende.

Fra han var 16 år, og til kort før hans død i 1952, 88 år gammel, førte Kristian Grøntved dagbog over alt hvad han kom i berøring med, og det er derfor muligt i dag at skildre hans liv og samtidig beskrive skikke og levevis i en tid hvor livsmønsteret var helt anderledes end i dag.

Kristian Grøntved nåede i sit lange liv at fylde 62 håndskrevne bind, svarende til omkring 20.000 sider, med sine dagbogsoptegnelser. En enestående kildesamling om hverdagslivet i de 2 sogne.

Barndoms- og hyrdeliv.

Trods opvokset i gode kår på en af sognets større gårde, så fortæller han, at han som 11, 12 og 13-årig var ude at tjene som hyrdedreng, et fæstemål der gjaldt for perioderne 1. maj til 1. november og også fra lillejuleaften til helligtrekonger. Godt nok var fæstemålet hos slægtninge i "Sandager" i Astrup, men tilværelsen beskriver han alligevel som hård og besværlig. Tonen blandt tjenestefolk og også om sommeren blandt hyrdedrengene kunne være grov og ubarmhjertig, og det gjorde det ikke bedre at Kristian var lille af vækst. Han skriver dog også, at hans faster Karen (madmor) holdt af ham, og af og til støttede ham.

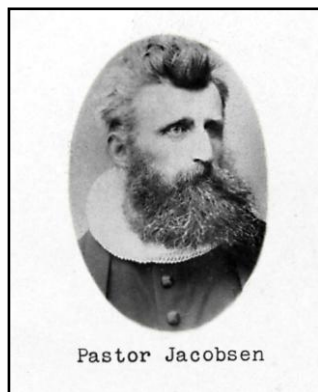
Om julen skriver han: "Juleaften fik vi en god Levemaade (kost), og det gjorde vi for den Sags Skyld hele Julen. Vi spiste meget Hvedebrød. Juleaften spiste man Mellemmadder, Suppe og fik Kaffe, og saa kom Tante Karen med Pebernødder til os. Hver af os fik en Skaalfuld (ca. 1 Pægl). Saa kom Kortene frem, og vi gav os alle til at spille om Pebernødderne. Naar det saa lakkede hen ad Sengetid Juleaften, saa kom Salmebogen frem, det kneb med at finde en Salme alle kendte, og Peter Sandager og Karlene bevarede en fornem tavshed. Sangen gik i det hele taget lidt trevent, vi undsaa os for hinanden, naar vi kom ind paa det Felt.

Som løn for mit Arbejde som Hyrde fik jeg de to første Aar en guld Tikrone, og det tredje Aar tolv Kroner. Det kan synes at være en ringe Løn, men det var det ikke dengang, og jeg har altid syntes, at de Børn der ikke har prøvet Hyrdelivets besvær, de har haft en fattig Barndom.”

Skolegang og konfirmationsforberedelse

Kristian Grøntveds skolegang var hos Lærer N. P. Madsen-Mygdal i den gamle Mygdal skole, den nu faldefærdige bygning på Kobbersholtvej nr. 6. Han har beskrevet såvel Madsen-Mygdals såvel som hans skiftende vikarers virke, og såmænd også alle sine skolekammerater, dog nævnes kun drengene. Om N. P. Madsen-Mygdal skriver han, at han var en dygtig lærer, om end han af og til var noget hidsig. Således afæskede han en dag børnene et svar på, hvem der havde den flotteste skrift, ham selv eller hans hjælpelærer Jens Pedersen. Ingen af børnene ville naturligvis svare, men da han insisterede på et svar, sagde Søren Willadsens datter fra ”Houen”, at hun mente da godt nok at lærer Pedersen skrev bedst. Herover blev Madsen-Mygdal så fortørnet, at han sagde til pigen, ”Tør du vove at byde mig sligt, så må du helst blive hjemme”. Ane Willadsen blev derefter hjemme fra skolen en tid, og Madsen-Mygdals venskab med familien i ”Houen” fortonede sig. Om en af vikarerne skriver han: ”Han var meget militaristisk, og svingede gerne ”Kundskabens Træ”.

Om konfirmationsforberedelsen hos Pastor Jakobsen i Bjergby skriver han, at han ikke har varige erindringer, og han synes, at timerne ofte var kedelige, dog mindes han en episode hvor præsten der havde glasøje, tabte dette, så det trillede hen ad gulvet til stor morskab for børnene. Ligesom om skoletiden beretter han om de 12 drenge, men her også om de syv piger som han gik til præst sammen med.

Johan Severin Jacobsen var præst
i Bjergby-Mygdal sogne fra 1878
til 1894

Den sidste dag før konfirmationen blev konfirmanderne sat op efter præstens formening om deres kundskaber, de havde ellers siddet efter alder.

Det ændrede dog ikke ved at Anders Andersen fra ”Kabbeltved”, der var den ældste, blev siddende øverst, men Kristian blev rykket op som nr. to, han havde ellers siddet nederst, da han var den yngste, og præsten sagde: ”Jeg ved ikke hvem af jer der besidder de bedste kundskaber, men da Anders er ældst, må han hellere sidde øverst.”

Ungdomsårene

Efter endt skoletid var Kristian Grøntved en tid medhjælper i hjemmet, og han fortæller bl.a. at han som 15-årig tjente lidt ekstra ved at slå skærver, som han solgte til kommunens vejmand Andreas Bengtson. Skærverne blev brugt til at forbedre vejen øst for ”Odden”. I 1879 blev det til 4 tønder, og han fik 50 øre pr. tønne. Året efter blev det til 8 tønder, og prisen var den samme. Senere fandt han ud af, at vejmanden fik 62 øre pr. tønne, når han afregnede med kommunen.

Om året 1880, han var da 16 år gammel, fortæller han, at han d. 13. juli var til sommermarked i Hjørring, men også at han d. 25. juli var gående til Sct. Catharinæ kirke i Hjørring for at høre pastor Vilhelm Birkedal prædike. Der ligger vel allerede her en antydning af hvor vidtfavnende en personlighed han var, og det er med til at give hans fætter, pastor Janus Andresens, udtalelser ved Kristian Grøntveds død mening, hvor han talte om en mand med kristelige, folkelige og kulturelle interesser, og om en mand i hvilken der ikke var svig.

En lille beretning fra 1882 fortæller også lidt både om tiden og om personen. Kristian Grøntved skriver:

”1ste Paaskedag rejste jeg ned til ”Birkbakken” for at besøge min Slægt der. Jeg gik ud til Sindal Station og tog med Toget derfra til Kvissel. Det er første Gang jeg har rejst på Jernbanen. Kristian Birkbak og jeg besøgte hans Broder Jens, der tjente hos Skrædder Morten i Flade. Vi var ogsaa i Fladbjerg. Om Aftenen var jeg i Frederikshavn for første Gang og var nede ved Havnen, hvor jeg for første Gang saa et Skib. Jeg tog tilbage anden Paaskedag med Jernbanen fra Frederikshavn til Sindal.”

Den 23. febr.1888 står der: ”Jeg modtog i Dag mit gule Bogskab fra Kristian Degnbøl.” (Det findes stadig, nu er det grønt, og flot dekoreret med blomsterranker) ”Kristian fik 4 Kroner for at lave det og male det, dertil kommer Beslag for 1 Kr. og 13 Øre. I alt 5 Kr. og 13 Øre foruden Fjæl.”

Den 29. februar skrives: ”Peder Sandager fortalte mig at han havde købt Bakkens Hede af 3 Mænd, nemlig Segelcke, Hjørring, Høj, ”Sejlstrupgaard”, og Fuldmægtig Holm, Hjørring, for 4.800 kr. Disse 3 mænd havde i Kortspil vundet Gården ”Bakken” fra Etatsråd Nyholm, ”Baggesvogn”, og derefter lod de Gården udstykke og solgte Jorden til Gårdens Naboer.”

22. juni. ”Jeg var kørende hen til det aarlige Slotvedmøde med Moder, Gine, Tine, Andreas og Martha Degnbøl.” (Gine, Tine og Andreas var hans søskende.) ”Ved Mødet talte Pastor Asschenfeldt Hansen, Pastor Busch, Horne, og Pastor Tørsleff, Ugilt.”

Fra et Slotvedmøde.

Den 8. juli: ”Der var Fest i Hummelkrog Skov i Anledning af 100-Aarsdagen for Stavnsbaandets Løsning. Jeg var deroppe, der blev holdt Taler af Landstingsmand Madsen om Stavnsbaandets Løsning, af Skrædder Kristensen, Hjørring, om Afholdssagen, og af Lærer Sørensen, Sindal, om Kvindesagen.”

En lille soldaterhistorie

”Den 12. September 1888 rejste jeg til Aalborg for at deltage i Efterårsmanøvren. Jeg fik 10 Kr. + et Pund Smør og et Sigtebrød med mig hjemmefra. Kl. 1 stillede vi på den lille Eksercerplads, og derefter kom vi ind i Gymnastikhuset og blev synet af Lægen, derfra hen på Vaabenkammeret og fik militært Tøj udleveret. Stabssergenten havde meddelt mig samt Nr. 321 Vøhlk og Nr. 331 Jensen, at vi skulle gøre Tjeneste ved Ambulancen som Sygebærere. Vi fik intet Gevær udleveret, men derimod en Bærebør og en Spillemandssabel, og vort Tornyster var af Sælhundeskind. Stabssergenten spurgte os om vi var kede af at vi skulle til Ambulancen, og da vi ikke var klar over, hvad det ville betyde for os, sagde han, at det var et Æreshverv som Kompagniet betroede os.” Efterårsmanøvren varede en måned og sluttede med Kongerevy i Aarhus.

Der berettes om alle de landsbyer hvor de havde kvarter for natten, om lange dagsmarcher, natmanøvrer, overnatninger i kostalde og lader, befalingsmændenes urimeligheder og meget mere. Men også en lille munter episode. En aften det var meget mørkt, kom månen til syne bag nogle træer i øst, den var glørød så den næsten luede som ild, og kaptajn Schleppegrell råbte så:

”Oversergent, hvor er der ildløs”?

Oversergenten, der hed Larsen, satte et par fingre til huen og svarede: ”Hvis der er ildløs, hr. Kaptajn, så er det meget langt borte”. Den bemærkning fremkaldte stor munterhed hos mandskabet.

Gårdejer Kristian Grøntved.
”Grøntved”, Grøntvedvej nr. 5.

32 år, nygift og gårdejer i ”Grøntved”.

Den 1. november 1896 overtog Kristian Grøntved slægtsgården i ”Grøntved” efter forældrene Laurits Christian Andreasen og Ane Christensdatter, der var født i ”Skræddergaard” i Mosbjerg.

Den 6. november samme år blev han i Bjergby kirke viet til Ingeborg Kristensen fra Krattet mark i Bjergby.

Brudeparret Kristian
Grøntved og Ingeborg
Kristensen.
6. november 1896

Da der i 1904 kom en ny lov med tilladelse til at tage navneforandring efter stednavne i stedet for de mange ”sen”-navne, tog Kristian Grøntved og fire af hans søskende efternavnet Grøntved i stedet for det oprindelige efternavn Larsen. Det kræver måske en lille forklaring, eftersom hans far hed Laurits, og han derfor egentlig burde hedde Lauritsen, men slægtsforskere hævder at man i ældre tid ofte betragtede navnene Lars og Laurits som værende det samme, så måske derfor det mere mundrette navn Larsen. Fire andre søskende beholdt i øvrigt navnet Larsen.

Kristian Grøntved tog altså den fædrene arv op som landmand, og han er blevet betegnet som en dygtig landmand, men hans livslange boglige interesse og gode begavelse førte meget andet med sig, og han blev i sit lange liv betroet mange tillidshverv såvel i sognet som videre ud. Nævnes kan, at han var medlem af Bjergby-Mygdal sogneråd fra 1904-1909, og igen fra 1917-1925, i den sidste periode var han også formand for sognerådet, et mangesidet virke, som jeg senere vil fortælle nogle træk fra. Han var sognefoged og lægdsmand fra 1925 til 1945, altså også i den vanskelige tid under 2. verdenskrig.

Han var medstifter og bestyrelsesmedlem i Historisk Samfund for Hjørring Amt og havde derudover tillidsposter i mange lokale foretagender, bl.a. mejeri, brugsforening, foderstofforening, menighedsråd, skolekommission, kirkebestyrelse m. m.

Og så skal det da også nævnes, at han lagde et stort arbejde i slægtsforskning og lokalhistorie, og at der fra hans hånd findes en nøje beskrivelse af de fleste gårde i Mygdal og de slægter der har boet der. Et arbejde der bl.a. er kildemateriale til en del af bogen om familien Møller i Skagen. ”Søren Møllebygger og hans Slægt”.

I en nekrolog i Vendsyssel Tidende efter hans død i 1952 skrives bl.a., at han var en ivrig læser, og at han havde en meget stor bogsamling, samt at han var forfatter til mange læseværdige artikler om ældre tids historie. Der nævnes også, at han var sognerådsforeningens repræsentant i bestyrelsen for Centralbiblioteket i Hjørring.

Notater fra "Kæmnerkontoret"

Og så nogle små uddrag af en sognerådsformands gøremål i tiden under og efter 1. verdenskrig. Der var stadig mange efterveer efter krigen, og det medførte utallige ekspeditioner og korrespondancer med Statistisk Departement, om tællingslister af forskellig art, om tildeling af ernæringskort (rationeringsmærker), petroleumsmærker og mange, mange andre ting.

Et referat af et sognerådsmøde fortæller også om den tids måde at mangfoldiggøre ting på.

Et vigtigt punkt på dagsordenen var ligning af den årlige afgiftspligt af korn, et vanskeligt job, der altid medførte mange klager, men det mest interessante er næsten efterskriften, der lyder således: "På Vejen hjem fra Mødet kørte jeg den Vej af Lærer Winther (Sdr. Skole) og bad ham afskrive den affattede Kornligning i 3 Eksemplarer."

På samme møde drøftedes også en tilbygning til Snevre Skole, der ønskedes udvidet til, ligesom kommunens tre andre skoler, at være en dobbeltskole, altså en skole med en førstelærer og et lærerindeembede.

fra et senere møde kan læses, at udbygningen af skolen med en skolestue og en lærerindelejlighed ifølge indkomne tilbud ville koste 8.740,00 kr. Arbejdet blev overdraget til tømrermester Amon Nielsen, Bjergby, og maler Karl Ørnboel, Bjergby.

Snevre Skole som den så ud efter udbygningen.

Når man læser notaterne om de daglige ekspeditioner af forskellig art og også forhandlingsreferater fra sognerådsmøderne, så får man også et stærkt indtryk af, at mange levede i meget små kår og havde betydelig brug for hjælp fra sognet. Her får man det indtryk at Kristian Grøntved nok var nøjeregnende, men også at han var hjælpsom og ville folk det godt.

Den 19. november 1919 kan man læse følgende: "Fastsættelse af Bjergby-Mygdal Kommunes Læreres og Lærerinders Løn, der udredes af Kommunens Kasse, i henhold til Lov af 4. Okt. 1919. Lærernes Løn er fastsat til 2640 Kr. årligt, og Lærerindernes til 2100 Kr. årligt."

Og så et par eksempler på beregning af den endelige løn f.eks. til lærer Rasmussen, Bjergby: "Grundløn 2640 Kr. + Kirkesangerløn 300 Kr. + Kirkebylærerløn 50 Kr. + Legat 12 kr. I alt 3002 Kr.

Herfra trækkes for Bolig 330 kr. Pension af Grundløn 66 Kr. Offer og Accidenser 107 kr. Brændsel 200 kr. Fradrag i alt 703 Kr. Løn at udbetale årligt 2299 kr., at udbetale månedlig $1/12 = 191$ Kr."

Og for Frk. Anna Schultz, Bjergby: "Grundløn 2100 kr. – Fradrag for Bolig 175 kr. Pension af Grundløn 52,50 kr. Brændsel 70 kr. i alt Fradrag 297,50 kr. Løn at udbetale årligt 1802,50 Kr., at udbetale månedligt $1/12 = 150,00$ Kr."

Lønniveauet til de ansatte ved kommunens fire skoler var i øvrigt næsten identisk, læreren ved Mygdal Nordre og lærerinden i Snevre fik en anelse mere end deres Kolleger.

Var Kristian Grøntved i det daglige en mand af få ord, så havde han til gengæld let ved at udtrykke sig skriftligt, det ses bl.a. af følgende afskrift af en anbefaling til lærer Winther:

”Lærer J. Chr. Winther, som har været Lærer ved Mygdal Sdr. Skole siden November 1912, har i denne Tid vist, at han er i Besiddelse af særdeles gode Evner til at bibringe Børnene Kundskaber, og samtidig har han forstaaet at vinde Børnenes Hengivenhed og dermed Forældrenes Velvilje og Agtelse.

Vi ser derfor meget nødig, at han forlader sin Virksomhed ved Mygdal Sdr. Skole for at søge Ansættelse i sit Fødesogn, og venter ogsaa, i Fald dette mislykkes for ham, at maatte beholde ham længe iblandt os.

Som Organist ved Mygdal Kirke er han ogsaa meget yndet, og han er i hele sin Færd, baade i og uden for Skolen, en Mand som har alle rettænkende Menneskers Agtelse, hvorfor jeg ikke kan andet end give ham min bedste Anbefaling.

Mygdal d. 8. December 1919. Kristian Grøntved. Sognerådsformand og Skolekommissions-medlem.”

Efter krigens afslutning blev der i kommunen oprettet såvel et bibliotek som en børnebogssamling, og så blev der på lærernes initiativ startet aftenskoler for unge mænd, alt sammen med betydelig velvilje fra sognerådet - også i økonomisk henseende.

Man kan vist godt tillade sig at skrive, at sognerådsarbejdet havde fire hovedområder:

1. Det økonomiske ansvarsområde, der jo omfattede skatteligning og omkostningsfordeling.
2. Kommunens skolevæsen.
3. Socialvæsen, med administration af hjælpekasse, fattiggård og vurdering af ansøgninger om hjælp af forskellig art, bl.a. et stort antal alimentationsager.
4. Vedligeholdelse af kommunens veje og broer.

Det sidste skal der her fortælles lidt om: Efter et folketingsvalg, vistnok i 1920, kørte Kristian Grøntved næste formiddag til Hjørring med alt til valget hørende, herunder valgurner, valglister og stemmesedler. I Bjergby fik han hos Søren Nørmark tilsvarende materiale med, og så gik turen mod byen, men på vej ned ad den store præstegårdsbakke var en vogn fra Tversted, der kørte i samme ærinde, væltet, så vel ankommet til Hjørring medbragte han valgresultater fra både Bjergby, Mygdal og Tversted.

Naturligvis foregik turen med hest og vogn, og historien fortæller jo noget om hjælpsomhed, men vel først og fremmest noget om vejenes kvalitet.

I Mygdal var stemmetallene i øvrigt sådan: Konservative 22 stemmer, Radikale 35 stemmer, Socialdemokratiet 2 stemmer og Venstre 190 stemmer.

Et sted berettes om en vejsynstur rundt i Mygdal:

”Jeg gik op til Kristiansen, ”Stenshede”, og vi kørte kl. 08.00. Mødestedet var Mygdal Sdr. Skole, hvor de øvrige Sogneraadsmlemmer ventede. Først kørte vi til Kobbesholt Bro, den var i god Stand. Derfra kørte vi ned til Mygdal By og derfra mod øst til Kristianshede Bro, tilbage op øst om ”Houen” og ned til Kabbeltved Bro, derfra op til min Gaard i ”Grøntved”, hvor Hestene blev spændt fra, og vi kom ind og spiste Middagsmad. Efter Middag og Kaffe kørte vi atter ud.

Vi kørte op til Nordre Skole, baade søndre og nordre Skole er blevet kalket, og Lærerne er godt tilfredse med Arbejdets udførelse. Efter en Kop Kaffe kørte vi op til Vejviseren øst for ”Odden”,

derfra ud til Gjøggaards Bro, tilbage igen ad Krøgholtvejen op til Krøgholt Bro, den er nyopbygget og ser solid ud. Derfra ud til Skeen Mølle Bro, ved nordre Ende af denne, i vestre Side har der fundet et Jordskred sted, og ved den sydlige Kant er der ogsaa løsnet noget Murværk. Et af Medlemmerne fik Besked på at sørge for Udbedring. Fra Skeen Mølle kørte vi op til Peter Nielsen i Retholt, hvor vi fik Hestene spændt fra, og kom ind og spiste Mellemmad. Vi var ude og saa Haven, hvori der er en del Frugtræer og Buske. Derfra kørte vi til Højtved Bro, og sluttelig ind til Kristian Møller i "Højtved", hvor vi atter fik Hestene spændt fra. Vi kom ind og fik Kaffe, og sad og snakkede til kl. 22.00. Saa kørte vi hjem. Det har været en anstrengende dag, den megen Kaffedrikning taaler jeg ikke saa godt. Men Vejene er i nogenlunde stand."

I 1920 var en jernbane fra Hjørring til Aalbæk stærkt på tale. Det affødte et brev fra sognerådsformanden til besigtigelseskommissionen for den påtænkte bane:

"Efter Opfordring fra en stor Del af Kommunens Skatteydere og foranlediget af Ekspropriationerne i afvigte Efteraar, tillader vi os høfligst at forespørge den ærede Kommission om det er Meningen at Arbejdet paa Hjørring-Aalbæk Banen skal paabegyndes i nær Fremtid, og om Arbejdet vil blive paabegyndt forinden de Kommuner der er interesserede i nævnte Anlæg, giver deres Tilslutning til Arbejdets Iværksættelse? Naar vi fremkommer med denne Forespørgsel til den ærede Kommission, saa er dette begrundet i, at vi mener at Anlægget af nævnte Bane for Tiden ikke i nogen Maade vil kunde gøre Nytte, der staar i forhold til de Udgifter som derved bliver paabebyrdet Kommunerne!"

Demokratiets triumf!

Mygdal Andelsmejeri.

Og så lidt om et af de mange andre tillidshverv, formandsposten i Mygdal Andelsmejeri.

Ved Dansk Mejeribrugs 100 års Jubilæum i 1982 blev der udgivet en bog med titlen "Fra det gamle Mejeri". I forordet skrives, at beretningerne i bogen belyser det nære samspil, der i Danmark har været mellem landbrug og mejeridrift, mellem landbosamfund og mejeribrug, den særlige struktur der gjorde mejeriet og mejeristen til grundstammen i landsbyen og sognet sammen med skolerne, lærerne og forsamlingshusene. I jubilæumsbogen er der et 16 sider langt uddrag fra Kristian Grøntveds optegnelser om ansættelse af en ny mejeribestyrer i 1915. Til embedet var der 44 ansøgere, ca. 30 af dem sad i bestyrerstillinger andre steder i landet, så det må have været attraktivt at komme til Mygdal. Der var ansøgere fra Sjælland, Fyn, Lolland, Sydslesvig, samt naturligvis det ganske Jylland. I sandhed en umulig opgave at være stillet overfor, og lettere blev det ikke af, at en kreds af mejeriets interessenter satte en adresse i gang til fordel for en tidligere førstemejerist. Bestyrelsen foretog en kvalitativ vurdering og indstillede tre til embedet, men på en generalforsamling forlangte interessenterne at få den tidligere medarbejder ansat som bestyrer.

Flertallet sejrede naturligvis, og Mygdal Andelsmejeri fik et langt og et godt virke med Chr. Storgaard som bestyrer.

Med til billedet af Kristian Grøntved, denne begavede og særprægede mand, hører jo også, at han var en trofast deltager i møder om de nye strømninger i tiden. Hans hjem må absolut betegnes som et gudfrygtigt hjem, om end på den stilfærdige måde, men født i den tid hvor vækkelserne gik over landet, og hvor især Indre Mission i slutningen af 1860'erne gjorde sit indtog i Vendsyssel, så blev han, som det nævnes i bogen "Vårtid", en af de bærende kræfter i samfundet i Mygdal. Der skrives også, at der ikke var en egentlig førerskikkelse i Mygdal, men Kristian Grøntved, hans broder Andreas Grøntved i Degnbøl og Laurits Kristiansen i Nyeng nævnes som de bærende kræfter. Havde man ikke så meget at sige, så sang man, og Indre Mission i Mygdal blev benævnt som "det syngende samfund, uden dirigent."

Patriarkalsk og medmenneskelig!

At hans patriarkalske livssyn af og til var særdeles synligt, illustreres meget godt af den efterfølgende lille historie:

Missionshuset på
Lyngsigvej.

I 1894 havde man bygget et missionshus på marken mellem "Lyngsig" og Mygdal Teglværk, og det fortælles at man omkring 1908 ville starte en søndagsskole. Man kaldte sammen til et møde, og Kristian Grøntved gik derop.

Næste dag spurgte hans kone Ingeborg, "Kam der så no'en?"

"Jae," sagde Kristian, "der kam da en sejsten-atten stykker".

"Intj flier," sagde Ingeborg.

"Jo'e, - så var der da også no kvejfolk, men deem fæk' præsti no te aa go' hjem ijan!"

At hjertet var på det rette sted, illustreres af en lille beretning, fortalt af sønnen Karl Grøntved:

Et år, da min broder Holger og jeg var en 11-12 år, blev vi efter at der var slagtet til jul, sendt af sted med en fjerding flæsk til en familie der boede tæt på skellet til Astrup Sogn. Vi måtte skiftes til at bære den, og det var en stor byrde selv for sådan et par store drenge, vi blev så trætte, at vi dårligt havde kræfter til at gå hjem igen. Men julen blev reddet også for en familie i små kår og med sygdom i familien.

Om det var medvirkende til at Karl ikke ville være landmand, men i stedet valgte livet til søs, som styrmand hos et af Danmarks største rederier, ved jeg ikke.

Som nævnt valgte Kristian Grøntved at stoppe i hvervet som sognerådsformand i 1925, 61 år gammel. Han evnede således også at sige stop mens tid var, og fik dermed tid til alle de mange boglige og skriftlige sysler, der var hans største interesse.

Hvervet som sognefoged bevarede Kristian Grøntved til afslutningen af 2. verdenskrig i 1945, han var da 81 år gammel. Det vil sige, at det var denne gamle mand, der i de meget vanskelige år med tyskernes besættelse af Danmark måtte varetage mange ubehagelige funktioner i lokalsamfundet. Det var også sognefogeden, der i foråret 1944 stod for den meget upopulære indkvartering på gårdene af folk der arbejdede for tyskerne med at etablere tankspærringen, der skulle gå tværs over Vendsyssel fra Hirtshals og til Frederikshavn. Pansergraven, som den kaldtes i daglig tale, gik i Mygdal fra Højtved i vest og til "Ellelund" i øst. Arbejderne var for de flestes vedkommende danskere der var arbejdsløse, eller folk der ville tjene en ekstra skilling. De var ikke velsete, og mange undskyldninger blev opfundet for at blive fri for at have dem boende. Men Kristian Grøntved var principfast, når det ikke kunne være anderledes, så måtte alle være med til at bære byrden. Jeg kan huske at vi i mit hjem havde to mand indkvarteret, de var begge husmænd med egen bedrift på Odder-egnen, og de arbejdede for tyskerne for at tjene penge til en ny selvbinder. Deres grund var jo sådan set forståelig nok, og de var flinke og ordentlige mennesker, og som de sagde: "Gør vi det ikke, så er der jo andre der gør arbejdet". Men de var meget ilde set på egnen! Helt kaotisk og ubehageligt blev det vel, efter at politiet i september 1944 var blevet arresteret.

I hjemmet voksede 7 sønner op, alle begavet med rige boglige evner, de fire holdt sig som slægten til jorden, mens Karl som fortalt rejste på de store have, en blev en højt værdsat landbrugskonsulent på Sjælland, og en blev en anerkendt havbiolog.

Skal der skrives en kortfattet efterskrift om Kristian Grøntved, så må det blive, at han var en mand af få ord, en begavet, retskaffen og ansvarsbevidst person, som brugte sin tid og kraft på det, der blev ham betroet.

"Grøntved" 1905

"Grøntved" omkring 1920

1871-1949

1864-1952

Guldrudeparret Kristian og Ingeborg Grøntved.
6. november 1946